

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 6 (3558) ●

● ЧАЦВЕР, 8 ЛЮТАГА, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Даніна павягі настаўніку
Тыдзень памяці педагога, аўтара першых беларускіх падручнікаў па прыродазнаўстве Пятра Лярскага прайшоў у Магілёве **Стар 2**

Шляхамі шляхецкіх быліц
Стар 3

Малюе шмат, бо хочацца!
Мастак-беларус Вячаслаў Ігнаценка зрабіў у Кішынёве ў адзін месяц дзве персанальныя выставы **Стар 4**

РОДНЫ КУТ

Зямля дзяцей тваіх не кіне...

Нататкі пра тое, чаму ў глабалізаваным свеце беларусам замежжа варта зберагаць духоўныя повязі з родзічамі на Бацькаўшчыне

Загаловак для нататкаў — гэта радок з паэмы Якуба Коласа “Новая зямля”: сёлета 95 гадоў з часу яе напісання. Любоўю да роднага кута, зямлі маленства прасякнуты многія старонкі знакамітага твора. І якраз на пачатку юбілейнага для Беларусі года стала вядома пра ініцыятыву Пастаяннай камісіі па міжнародных справах Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, якая надзвычай мяне ўзрадавала: што ў хуткім часе магчыма ўвядзенне “пасведчання суайчынніка” для выхадцаў з Беларусі, якія цяпер жывуць за межамі краіны, а таксама для іх нашчадкаў. Пра тое пісала і газета “Голас Радзімы” (“Карані родавай памяці”, 8.01.2018). Мяркую, ініцыятыва знойдзе шырокую падтрымку, бо гэта ж не толькі клопат пра беларусаў, што па розных прычынах аказаліся за межамі Бацькаўшчыны. Гэта напамін суродзічам, што на зямлі продкаў ім заўсёды рады. “Чым за морам віно піць — лепш у Нёмане вадзіць,” — кажуць у народзе. А выдатны паэт Рыгор Барадулін раіў нам усім: “Трэба дома бываць часцей...”

Апошнім часам становіцца ўсё больш папулярным бязвізавы ўезд у Беларусь, павялічваецца да 10 сутак тэрмін гасцявання ў такім фармаце. Што ж, краіна — у цэнтры Еўропы, і варта напоўніцу тым карыстацца. А гасціннасць беларуская ўключае і прыветнасць, і шматлікія смачныя стравы, і цікавыя святы, абрады, фэсты, праз якія праяўляецца веліч народнага духу. Зрэшты, сёння ўжо ніякія межы не могуць быць перашкодай для сяброўства і паміж людзьмі розных нацыянальнасцяў: інтэрнэт палягчае зносіны, кантакты з усім светам.

Людміла Дзёміна (у цэнтры) пашырае беларускую культуру ў Тальяці

Пасведчанне суайчынніка, мяркую, можа стаць як напамінам пра зямлю продкаў, так і талісманам-запрашэннем для выхадцаў з Беларусі, для іх нашчадкаў наведаць Бацькаўшчыну. Таму я — за дакумент, які пацвярджае, што вандроўнік, турыст — гэта “наш чалавек”. У перспектыве можа будзе для такіх гасцей прывілеі (скажам, бясплатны, як для грамадзян Беларусі, праезд па платных дарогах), зніжкі для набыцця прадукцыі, нават бязвізавы ўезд. Ведаю, стаўшы на ногі ў замежжы, некаторыя супляменнікі жадаюць пакінуць добрую памяць пра сябе ў Беларусі: нешта пабудаваць, адрамантаваць, падарыць кнігі бібліятэцы, экс-

панаты музею, дапамагчы дзіцячаму дому... З такой дабрачыннасцю, бывае, узнікаюць пэўныя бюракратычныя бар’еры — а з пасведчаннем, мяркую, іх стане менш.

Увогуле ўмацаванне духоўнай повязі сыноў і дачок Беларусі з гістарычнай Бацькаўшчынай — вельмі важная і пачэсная справа. Цяпер у многіх краінах жывуць і працуюць нашы супляменнікі (паводле некаторых звестак, іх звыш трох мільёнаў), суайчыннікі (у Ізраілі, напрыклад, жывуць дзясяткі тысяч ураджэнцаў Беларусі). Газета “Голас Радзімы” расказвае пра творчыя калектывы, зямляцтвы, суполкі, многія з якіх ужо маюць сваю гісторыю. І мож-

на не сумнявацца, што пасведчанне суайчынніка дапаможа пашырэнню культурных, дзелавых кантактаў беларусаў замежжа з зямлёю продкаў.

А яшчэ такія людзі — гэта важная частка іміджавага складніка Бацькаўшчыны ў свеце. Якімі там бачаць нашых суродзічаў — такою і ўспрымаюць усю Беларусь. Як правіла, актывісты беларускіх суполак маюць моцныя повязі з цікавымі асобамі, культураю Бацькаўшчыны, ведаюць беларускую мову, пашыраюць у замежжы нашы культурныя традыцыі. Як вядома, прыязнасць да зямлі, на якой нарадзіўся, рос, уласцівая большасці з нас, але ў кожнага ёсць свая Радзіма: той кутак

зямлі, які ён лічыць найдаражэйшым. А на чужыне тая любоў — абвостраная, пра што сведчаць і публікацыі ў газеце. Між тым беларусы ўмеюць наладжваць супраць з прадстаўнікамі розных нацыянальнасцяў. Таму і будучае пасведчанне суайчынніка, як і цяперашняе супрацоўніцтва дзяржавы з дыяспарай, — гэта, несумненна, важны палітычны, духоўны фактар на шляху Беларусі ў вялікі свет.

Паводле розных крыніц, ад двух з паловай да трох з паловай мільёнаў беларусаў цяпер жывуць у замежжы, у 73 краінах. Прычым там актыўна ідуць працэсы асіміляцыі, сцірання этнічных адметнасцяў: мы жывём у свеце глабалізацыі. Калі ж нашчадкі беларусаў страчваюць повязі з зямлёю продкаў, то і ўмоўны мацярык беларускай нацыі — змяншаецца. Таму, калі глядзець у перспектыву, пасведчанне суайчынніка можа паспрыць выжыванню і развіццю ўсёй беларускай супольнасці ў свеце. Мы ведаем пра знакамітых беларусаў-эмігрантаў яшчэ з эпохі Адраджэння: адзін з іх — Францыск Скарына. Згадаем таксама Ігнацыя Дамейку, Адама Міцкевіча, Тадэвуша Касцюшку... Шмат эмігрантаў было ў Першую і Другую сусветныя войны, і за савецкім часам клікалі моладзь у свет камсамольскія будоўлі, новыя гарады. Актыўныя суполкі беларусаў ёсць паўсюль: Аргенціна, Аўстралія, Вялікабрытанія, ЗША, Канада, Казахстан, Малдова, Польшча, краіны Прыбалтыкі, Расія, Украіна, Узбекістан... І беларускія яўрэі стварылі моцныя абшчыны ў ЗША, Ізраілі. Цяпер у свеце — звыш 200 суполак беларусаў замежжа.

→ **Стар. 3**

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Душам расці — у творчасці

Сярод беларусаў, якія жывуць у Рэспубліцы Комі, шмат людзей таленавітых

Помніцца, дзесяць гадоў таму, калі ў Сыктывічэ да друку рыхтавалася беларуская кніга “След на севернай зямлі”, мы, яе стваральнікі, звярнулі ўвагу: а многа ж талентаў сярод нашых! У кнізе ў паказальніку падалі прозвішчы аўтараў, загаловак публікацый у СМІ, а ў раздзеле “Когда нас муза посетила” — вершы і прозу некаторых аўтараў з нашай Нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусь”. У іх ліку — Тамара Курачкіна, Алена

Жытковіч, Уладзімір Дукса, Феафан Панько, Ніна Пундзікава, Вольга Дрындрожык, Наталля Білан (усе яны з Сыктывічэ), Зінаіда Ралдугіна і Таня Баева з Ухты, Святлана Краўцова з Усінска...

З таго часу творчы людзей у суполцы пабольшала. У газетах і часопісах Комі па-ранейшаму актыўна выступаюць Феафан Панько, аўтар гэтых радкоў, Тамара Курачкіна ды іншыя. Радуе, што пашыраюцца, умацоўваюцца нашы сувязі з Бацькаўшчынай. У газетах Беларусі друкуюцца артыкулы нашага сябра Дзмітрыя Шубянка, газета “Голас Радзімы”

друкавала тэксты Тамары і Мітрафана Курачкіных, Аркадзя Крупенькі. Вельмі ўдалы, на мой погляд, артыкул-даследаванне актывіста суполкі, палкоўніка ў адстаўцы родам з Гомельшчыны Дзмітрыя Шубянка “Здесь мои корни” (брагінская райгазета “Маяк Палесса”, 26.12.2009: тэкст ёсць і ў інтэрнэце). Гэта апавед пра Міхноўку, родную вёску аўтара, ды яе цікавых людзей: у 2015-м вёска тая адзначыла 200-годдзе.

→ **Стар. 4**

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Даніна павагі настаўніку

Тыдзень памяці педагога, навукоўца, аўтара першых беларускіх падручнікаў па прыродазнаўстве Пятра Лярскага прайшоў у Магілёве

Кацярына Мядзведская

Для беларусаў замежжа кожная вестачка з Беларусі — каштоўная. Бываючы ў іншых краінах, сама часам дзіўлюся, з якой радасцю сустракаю землякоў, адгукаюся на ўсякую згадку пра Бацькаўшчыну. То можна сабе ўявіць, што адчувала ў Грузіі намесніца старшыні суполкі “Беларускія сябры” Лідзія Лярская-Шацірышвілі, калі даведлася: у родным ёй Магілёве праходзіць Тыдзень памяці яе бацькі Пятра Лярскага. Педагога, навукоўца, географа, аўтара першых беларускіх школьных падручнікаў па прыродазнаўстве. Як прызналася супляменніца, хваляванням, эмоцыям не было канца.

Чаму чалавеку такі гонар? Бо адзначаюцца 100-я ўгодкі Пятра Аляксеевіча. У Магілёўскім дзяржуніверсітэце імя А. А. Куляшова, дзе ён доўгі час працаваў, зроблена фотавыстава “Геаграфія душы”, прысвечаная памяці навукоўца. Вядомы фотамастак Аляксандр Ліцін прадставіў 37 работ, на іх — маляўнічыя куточки Прыдняпроўя. Аб фотапраекце ёсць згадка на ўніверсітэцкім сайце, старонцы Беларускага геаграфічнага таварыства ў Фэйсбуку. Там, у прыватнасці, прыводзяцца словы прафесара кафедры прыродазнаўства Ігара Шарухі наконце таго, што Лярскага і Ліціна звязвала моцнае сяброўства. Ліцін афармляў ілюстрацыямі адно з апошніх даследаванняў навукоўца, прысвечанае прыродзе Магілёўскай вобласці. Лярскі меў чорна-белыя фотаздымкі прыблізна 60-х гадоў, а Ліцін здолеў адлюстраваць тыя ж мясціны ў колеры. І рэктар універсітэта, прафесар Дзяніс Дук цэніць вялікі ўнёсак, які зрабіў Пётр Лярскі ў развіцці айчынай адукацыі ды навукі.

Лідзія Пятроўна прыехаць на адкрыццё выставы не змагла: затрымалі справы ў Грузіі. Але яна паўдзельнічала

На адкрыцці мемарыяльнай дошкі навукоўцу Пятру Лярскаму ў Магілёве

ў падрыхтоўцы Тыдня, ведала й пра адкрыццё памятнай дошкі (скульптар Андрэй Вераб'ёў) на адным з будынкаў універсітэта: па вуліцы Першамайскай, 44. “Мы былі ўвесь час на сувязі з магілёўскім майстрам, — пісала мне супляменніца. — Праглядалі эскізы, нешта ўдакладнялі. Вельмі ўдзячны прафесару Ігару Шаруху за ініцыятыву па ўсталяванні дошкі ў гонар бацькі, а таксама Магілёўскаму аддзелу Беларускага геаграфічнага таварыства, жыхарам горада — за сабраныя сродкі”. У святочных імпрэзах удзельнічалі сын, нявестка, унукі ды пляменнікі вучонага, яго былыя студэнты. У артыкуле “Эстафета сяброўства і талентаў” (ГР, 23.03.2017) мы пісалі: “Брат Лідзіі Лярскай-Шацірышвілі, Сяргей Лярскі — геалаг. Працуе ў Маскве ў сістэме “Росатом”, узначальваў геалагічныя вышукі пад будаўніцтва Беларускай АЭС пад Астраўцом”. На адкрыцці выставы “Геаграфія душы” Сяргей Пятровіч казаў, што на здымках фотамастака Аляксандра Ліціна ён пазнае родныя мясціны: “Вось наша вёска Рымінка ў Чавускім раёне, знаёмая з дзяцінства азёры, рэчкі... Што да

фотаздымка “Люцынка. Валожынскі раён”, то гэта — сапраўдны жывапіс, гімн роднаму наваколлю”.

Вядомасць Пятру Лярскаму як педагога прынес падручнік для студэнтаў “Геаграфія” (напісаны разам з Мікалаем Ратабыльскім): ён разышоўся па ўсіх рэспубліках былога Саюза, некалькі разоў перавывадаўся. А “Дапаможнік па краязнаўстве” (1966) прынес аўтару славу ў навуковым асяродку. У 1971-м ён выдаў для беларускіх школьнікаў падручнік “Прыродазнаўства” (3 клас), прызнаны лепшым у СССР, а ў 1975-м пабачыў свет і падручнік для 4 класа. Плёнам працы Пятра Лярскага стала выданне своеасаблівай энцыклапедыі “Прырода Магілёўскай вобласці” на беларускай (2005) і рускай (2006) мовах. “Тата заўсёды вельмі шмат працаваў, — пісала Лідзія Пятроўна. — Памятаю, нават на прыродзе ён раскладваў на пянёку паперы і ўсё нешта пісаў, пісаў... Калі працаваў над падручнікам па прыродазнаўстве, увесь дом быў у дзіцячых кніжках. Ён перачытаў шмат казак, загадак... Мае дачкі, на жаль, не вучыліся па татавых падручніках:

у 90-х змяніліся праграмы навучання. Але ў школе ўсе ведалі іх як унучак знакамітага дзеда. Па падручніках Лярскага вучыліся мае пляменнікі, дзеці дваюрадных братоў і сясцёр”.

Дарэчы, Пётр Лярскі — аўтар больш чым 170 навуковых прац па гісторыі геаграфіі, геаграфіі Беларусі ды краязнаўстве. Пра яго дзейнасць напісана кніга, знятыя фільмы: два ў серыі “Нашы славетныя землякі”, адзін — у серыі “Созидатели”. Урадженец Чавускага раёна Магілёўшчыны, Пётр Лярскі, быў адным з арганізатараў Беларускага геаграфічнага таварыства, членам Геаграфічнага таварыства СССР (1947). У 2006-м ён стаў лаўрэатам прэміі “Чалавек года Магілёўскай вобласці”.

У Тыдзень Пятра Лярскага ў Абласной бібліятэцы імя Ул. Леніна прайшоў вечар памяці “Чалавек-легенда з Магілёва”, у вучэбным корпусе №3 МДУ імя А. Куляшова адкрыты адпаведны мемарыяльны куток. А яшчэ “Белпошта” выдала маркіраваную паштоўку з партрэта навукоўца, і сярэдняй школе №21 Магілёва нададзена яго імя.

ВЕСТКІ

Тры прэстыжныя медалі

Алесь Мурочак

Актывісты суполкі “Нёман” у прыволжскім Аўтагорадзе ўшанаваны прэстыжнымі ўзнагародамі ЮНЕСКА

Газета “Голас Радзімы” пісала: гурт “Купалінка” беларускай суполкі ў Тальяці паспяхова паўдзельнічаў у другім усенародным фестывалі “Русь Святая — Русь Богатырская!”. А на пачатку года за актыўную культурна-асветніцкую працу Рэгіянальнае аддзяленне Маскоўскага Міжнароднага фонду садзеяння ЮНЕСКА адзначыла і жыхароў Тальяці. Сярод іх вядомыя нашым чытачам людзі: намеснік дырэктара прадпрыемства “Автоваз Агрегат” Сяргей Шылкін і кіраўніца Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” Людміла Дзёміна, хормайстар народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка” Інэса Лапарова. Як паведаміла Людміла Дзёміна, узнагароджанне медалямі праходзіла ў храмах горада.

Перакладчыкі — мастоў будаўнікі

Алесь Карлюкевіч

У Элісце, сталіцы Калмыкіі, у выдавецтве “Джангар” выйшла кніга “Беларускі матыў”

У новай кнізе, якая выйшла на беларускай і рускай мовах, сабраны творы Францыска Скарыны, Янкі Купалы, Уладзіміра Дубоўкі, Рыгора Барадуліна, Міхася Пазнякова, Тацяны Сівец, Юліі Алейчанкі ды пераўвасабленні іх на рускую мову. Аўтар перакладаў — астраханскі паэт Юрый Шчарбакоў. Дзякуючы яму ў Астрахані, як і ў недалёкай ад яе Калмыкіі, ствараецца сапраўдны цэнтр мастацкага перакладу. Юрый Шчарбакоў — збіральнік сяброў, генератар ініцыятыў у развіцці сувязяў розных нацыянальных літаратур. Зборнікі яго перакладаў пабачылі свет у Маскве, Элісце, Махачкале, Грозным, Астрахані — за тое і ўшанаваны руплівец расійскім ордэнам Дружбы, многімі літаратурнымі прэміямі.

“Мне пашчасціла паўдзельнічаць у адным з мінскіх сімпозіумаў “Пісьменнік і час”: там і завязаліся стасункі з беларускімі паэтамі, — кажа ён. — Лістуюся з майстрамі, з моладдзю. Раюся: што выбраць для перакладаў? Захоплены вершамі Тацяны Сівец, Юліі Алейчанкі, знаходжу шмат цікавага ў паэтычнай спадчыне. Вельмі падабаюцца вершы Рыгора Барадуліна. Мару пра новыя кнігі перакладаў беларускай паэзіі”. А “Беларускі матыў” — толькі, прызначэца, пачатак ягонага творчай дарогі як перакладчыка да Беларусі, беларускага мастацкага свету.

Юрый Шчарбакоў збіраецца на кніжную выставу-кірмаш у Мінск, на традыцыйны сімпозіум літаратараў “Пісьменнік і час”. У апошнія гады беларуская літаратура больш актыўна “пайшла” ў рэгіёны Расіі — дзякуючы тамтэйшым пісьменнікам-сябрам. Імкнуцца нешта добрае зрабіць для знаёмства з ёй у Татарстане — Рэнат Харыс і Роберт Мінулін, у Чачні — Адам Ахматукаеў і Лула Куні, у Чувашыі — Валеры Тургай, ва Удмурціі — Вячаслаў Ар-Сяргі, у Калмыкіі — Эрдні Эльдышаў і Рыма Ханінава.

НАБЫТКІ. ПЛАНЫ. ПЕРСПЕКТИВЫ.

Сябруем газетамі

Іван Іванаў

У новым нумары газеты “Промень”, які пабачыў свет у Рызе ў студзені, падзведены вынікі года мінулага — і ўжо надрукавана праграма Дзён беларускай культуры-2018 у Латвіі

Газету ў ПДФ-фармаце даслала нам разам з Навагодне-Каляднымі віншаваннямі старшыня праўлення Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова. У газеты — 4 старонкі вялікага фармату, і гэта ўжо 207-ы нумар ад пачатку выдання. Шмат віншаванняў, фотаздымкаў, ёсць апавед пра Навагоднюю сустрэчу ў Генконсульстве Беларусі ў Даўгаўпілсе. Пішачка пра Навагодні вечар у Рызе (яго праводзіла Рыжскае беларускае таварыства “Промень” з удзелам ансамбля “Шкляры”), пасяджэнне праўлення СБЛ, на якім зацверджана і праграма

Дзён беларускай культуры-2018 у Латвіі. Грунтоўны артыкул “Беларусы — гэта частка мінулага, сучаснага і будучыні Латвіі” мяркуем адаптаваць і для газеты “Голас Радзімы”: досвед правядзення конкурсу даследчых работ “Беларусы Латвіі: Мінулае і сучаснасць” будзе цікавым па ўсім беларускім свеце. А пра творчую стажыроўку кіраўнікоў замежных беларускіх аматарскіх калектываў мастацкай творчасці ў Беларусі — мы пісалі. Як і пра святы-фестывалі, што праходзілі ўвосень па ўсёй Латвіі.

Крыху яшчэ пра пашыранае пасяджэнне праўлення Саюза беларусаў Латвіі, якое прайшло 16 снежня. На ім падведзены вынікі леташніх намаганняў, абмеркаваны і зацверджаны план працы на 2018 год. Дарэчы, пра ўсё важнае, што робіцца ў беларускіх суполках Латвіі, ёсць матэрыялы ў газеце “Промень”, на сайце www.belorus.lv, у газетах “Голас Радзімы”, “Се-

Валянціна Піскунова, Іна Олесавя, Барыс Піскуноў у Мінску

годня” (Латвія) ды рэгіянальных газетах суседняй краіны. У верасні-кастрычніку пройдуць Дні беларускай культуры-2018, прысвечаныя 15-годдзю СБЛ і 100-годдзю Латвійскай Рэспублікі. Прадоўжыцца конкурс “Беларусы Латвіі: Мінулае і сучаснасць”, завершыцца праект “Ручнік — традыцыйны элемент беларускай культуры”: гэта сімвалічнае пажаданне міра, добра і працвітання. Зацверджана прапанова: суполкам Саюза

актывізаваць працу па накіраванні на вучобу ў вуну Беларусі латвійскіх беларусаў (на тое Бацькаўшчына выдзяляе квоты), накіроўваць дзяцей на адпачынак у нарананскі Дзіцячы цэнтр “Зубраня”. Гэта, палічылі кіраўнікі СБЛ, паспрыяе згуртаванню беларусаў, пашырэнню разнастайных беларуска-латвійскіх стасункаў.

Спадзяемся на плённую супрацу ў годзе 2018-м, паважаныя супляменнікі з Латвіі!

РОДНЫ КУТ

Зямля дзяцей тваіх не кіне...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Як вядома, найбольш беларусаў у Расіі: пэўна, звыш мільёна. Традыцыйна беларусам не чужая і Польшча: у многіх там і родзічы-сябры ёсць. Аднак і за Бугам ідзе асіміляцыя: нядаўна казалі пра 300 тысяч беларусаў Польшчы, цяпер — пра 50 тысяч... У ЗША і Канадзе жыве каля мільёна суайчыннікаў, ва Украіне — каля 300 тысяч, у Казахстане — каля 100 тысяч. У суседняй Латвіі нашых — каля 90 тысяч, у Літве — каля 40, прыкладна па 20 тысяч — у Эстоніі, Малдове, Узбекістане, у Аўстраліі ды Чэхіі — прыкладна па 10 тысяч. Лічбы, зразумела, досыць умоўныя, і перапісы тут не дапамогуць. Па свеце працуюць творчыя гурты, суполкі беларусаў, ёсць культурныя цэнтры, музеі, архівы, пабудаваны храмы ў гонар беларускіх святых.

Кантакты з суайчыннікамі ў замежжы — справа не толькі апошніх гадоў. Газета "Голас Радзімы", напрыклад, выдаецца з 1955 года. Яшчэ з пачатку 60-х у Мінску дзейнічала Беларускае секцыя савецкага камітэта "За вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязяў з суайчыннікамі". У 1964-м аформілася Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі, якое з 1976-га вядома як Таварыства "Радзіма". Дзейнічае па гэты час: напрыклад, з яго дапамогай беларускай дыяспары ў Аргенціне ўпершыню ў гісторыі беларускага руху ў Лацінскай Амерыцы ўдалося стварыць самастойны Культурны цэнтр імя Кастуся Каліноўскага (2010 год). Такое супрацоўніцтва — узаемакарыснае: Беларусь дапамагае беларусам замежжа ў іх культурнай працы, і яны падвышаюць становачы імідж Бацькаўшчыны, зберагаюць і прымнажаюць духоўную спадчыну продкаў. І можна сцвярджаць: дыялог суайчыннікаў з Беларускае вядзецца сёння кругласутачна: дзякуючы сацыяльным сеткам у інтэрнэце.

Больш за чвэрць стагоддзя (з 1990 года) дзейнічае Міжнароднае грамадскае аб'яднанне "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына", з ім у супрацы арганізацыі дыяспары больш чым з 20 краін. Выдаюцца бюлетэні "Беларусы ў свеце", "Кніганоса". Рознабаковым кантактам дзяржавы з дыяспарай спрыяе Закон

"Аб беларусах замежжа", прыняты 16 чэрвеня 2014 года. Між тым першы З'езд беларусаў свету прайшоў у Мінску яшчэ 8-10 ліпеня 1993 года, а сёмы быў летась 15-16 ліпеня: тое робіцца раз на чатыры гады. І, заўважым, у большасці прадстаўнікоў дыяспары ёсць паважлівае стаўленне да беларускай мовы, культуры, традыцый. А, як вядома, якраз праз мову найярчэй праяўляецца ў свеце наша адметнасць, матчынае слова здольнае збліжаць землякоў з рознымі светапоглядамі. Заслугоўваюць павагі тыя асяродкі беларускасці ў замежжы, дзе ствараюцца беларускія школы, класы, працуюць нядзельныя школы, праводзяцца беларускія фестывалы, Дні беларускай культуры.

Новыя перапісы насельніцтва

Касманаўт Алех Навіцкі з землякамі ў Маскве

Ганна Мазур (злева) — вядомая беларуска з Малдовы

з іншых краін сведчаць: беларусаў там усё менш. І не таму, што масава ў іншы свет адыходзяць — хутка асімілююцца, перастаюць сябе ўсведамляць беларусамі. Бо глабалізацыя: скасоўваюцца запісы пра нацыянальнае паходжанне ў пашпарце, згладжвае этнаадметнасці людзей агульная ўніфікацыя. Ды і прынцып "мая хата з краю" працуе. Вось таму ад замілавання проста роднымі песнямі, мовай, што яшчэ гучаць у замежжы, варта рухацца далей. Адкрыццё там беларускіх школ, цэнтраў, студый, факультатываў, стварэнне новых суполак і творчых гуртоў — толькі на карысць Беларусі. Варта, на мой погляд, заахвочваць і генеалагічныя пошукі энтузіястаў, праводзіць конкурсы, што спрыяюць

умацаванню родавых сувязяў. Як тое робіць, напрыклад, Саюз беларусаў Латвіі: конкурс "Беларусы Латвіі. Мінулае і сучаснасць" прайшоў летась ужо ў чацвёрты раз. (Пра тое больш падрабязна — у бліжэйшых нумарах газеты "Голас Радзімы". — **Рэд.**) Ды варта казаць і пра такое: сталыя беларусы замежжа раство з Бацькаўшчынай памятаюць, а дзяцей-унукаў да беларушчыны далучаюць нямногія.

І яшчэ. Паступова назапашваюцца цікавыя матэрыялы пра жыццё вядомых людзей свету, якія маюць з Беларуссю родавыя сувязі, аднак тыя звесткі — не шырока даступныя, а значыць не ў поўную сілу працуюць на становачы імідж Бацькаўшчыны. Скажам, не ўсе нават

ведаюць, што і ў першай жанчыны-касманаўткі Валянціны Церашкавай моцныя беларускія родавыя карані. Нарадзілася яна ў Яраслаўскай вобласці Расіі, але бацька, Церашкоў Уладзімір Аксёнавіч, родам з вёскі Вылаў (рус. Выйлово) Бялыніцкага раёна Магілёўшчыны, а маці, Алена Фёдарэна — з вёскі Ерамееўшчыны Дубровенскага раёна Віцебшчыны. Мы яшчэ толькі "збіраем камяні", каб аддаць знакамітым супляменнікам належнае: тут патрэбны сістэмныя, навуковыя даследаванні. Каб ведала Беларусь слаўных сыноў і дачок, што рэалізавалі свае таленты ў замежжы. Напрыклад, Бенядыкт Дыбоўскі адкрыў возера Байкал для навукі, даследаваў ягоную флору і фаўну. Эдуард Пякарскі навучыў якутаў грамаце, стварыў якуцкі алфавіт. Аляксандр Пальмбах быў у ліку тых, хто зрабіў аналагічную добрую справу для Тувы. Адольф Янушкевіч, па сутнасці, адкрыў для Еўропы культуру жыхароў "кіргізкіх стэпаў" — цяперашніх казахаў. А ўрадженцы Беларусі ў Ізраілі фактычна зрабілі дзяржаву: тры прэзідэнты былі выхадцамі з нашых земляў, і шмат прэм'ер-міністраў. Прэзідэнт Шымон Перэс, як вядома, нарадзіўся ў вёсцы Вішневе Валожынскага раёна Міншчыны.

Людзі, якія і птушкі, часамаказваюцца ўдалачыні ад родных гнездаў, але ж нам уласціва зберагаць традыцыі, мову, перадаваць каштоўны досвед нашчадкаў. Маючы сувязі з зямлёй

продкаў, тое рабіць лягчэй. Цяжка падлічыць, колькі беларусаў штогод асядае за мяжой. Эмігрантам, бывае, важна пачуваць сябе патрэбнымі і ў краіне, якую пакінулі па розных прычынах. А значыць, трэба развіваць камунікатыўныя парталы. Беларусь, як і любая іншая дзяржава, зацікаўлена ў тым, каб адладжваць і пашыраць стасункі з людзьмі, якія любяць гістарычную Бацькаўшчыну, яе культуру, вызнаюць сябе беларусамі. Гэта спрыяе пазітыўнаму іміджу краіны ў свеце, становачы ўплывае на ўнутранае развіццё дзяржавы і грамадства. Бо не сакрэт: нашы суайчыннікі за мяжой валодаюць сур'ёзным палітычным, эканамічным, культурным патэнцыялам. Больш таго, яны — за тое, каб гэты важны рэсурс працаваў на нашу агульную карысць. З публікацыі ў СМІ вядома, што беларуская дзяржава рэалізуе праграму "Беларусы замежжа", працягвае падтрымліваць культурныя цэнтры, суполкі беларусаў за мяжой. А беларускія дыпламаты на месцах працуюць супольна з беларусамі замежжа. І, вядома ж, найлепшае супрацоўніцтва — гэта заўсёды як вуліца з двухбаковым рухам.

Беларусаў заўсёды чакаюць дома! І маім сябрам з замежжа, ведаю, хочацца бываць дома часцей. Пасля прыездў расказваюць яны пра родны край, пра беларусаў і беларусак іншым, выкладваюць здымкі ў сеціве... Шырока ідуць па свеце хвалі дабрыйні! Часам я кажу тым, хто нудзіцца на чужыне (як і тым старшакласнікам, што збіраюцца паступаць у замежныя навучальныя ўстановы...) словамі Янкі Купалы: "Не шукай ты шчасця, долі/ На чужым, далёкім полі!". А яшчэ ж ягоны сябра Якуб Колас вост над чым разважаў: "Зямля дасць волі, дадць і сілы/ Зямля паслужыць да магілья/ Зямля дзяцей тваіх не кіне./ Зямля — аснова ўсёй Айчыне!". А пазней яшчэ адзін класік, вялікай душы чалавек Янка Сіпакоў зрабіў такі вывад: "Можа таму і памірае ад настальгіі (самай чорнай і самай светлай хваробы) чалавек, які пры жывой Радзіме топча чужыя травы, лашчыць чужыя кветкі, чуе чужую мову ад сваіх дзяцей".

Кастусь Карнялюк, настаўнік, г. Віцебск

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Шляхамі шляхецкіх быліц

Рыгор Гарэшка

У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адкрылася выстава, прысвечаная 220-му угодкам вялікага паэта родам з Наваградчыны Адама Міцкевіча

Часовая літаратурна-мастацкая экспазіцыя пад назвай "Шляхецкія быліцы Адама Міцкевіча" адкрылася 1 лютага, напярэдадні Грамніц. А Грамніцы ў беларусаў — гэта, як вядома, свята першых згадак пра будучую Вясну. Вось і Адам Міцкевіч з ягонымі сябрамі-філарэтамі, казалі ўдзельнікі адкрыцця выставы, былі, па сутнасці, гэтакімі таленавітымі "будзільнікамі" нацыянальных пачуццяў у беларускіх землях. І хоць доўгім аказаўся прадчуваны імі шлях да

незалежнай Беларусі, але ж пасяянае — прарасло! Дзейнасць, творчасць вялікага паэта бунтарскага духу і ўсеабдымнага таленту сведчаць пра тое, што ўсё зробленае на карысць Бацькаўшчыны ўрэшце дае свой плён.

У Музеі літаратуры гаварылі пра Адама Міцкевіча, ягоную адметную творчасць, пра найцікавейшае жыццё ўдалачыні ад роднай Літвы (так у яго часы называлася частка сучаснай Беларусі) — з Літвой у сэрцы і ў думках. Творчы наробак рупліўца і асветніка стаў найвялікшым здабыткам сусветнай культуры, гэта — невычэрпная крыніца, з якой прадстаўнікі розных народаў п'юць жывую ваду чалавечнасці, прыгажосці, духоўнасці. Згадвалася, што летась адзначалася 200-годдзе Таварыства філаматаў, і з тае

нагоды ў Музеі літаратуры прайшоў круглы стол "Філаматы і філарэты. Творчая і грамадская дзейнасць таварыства. Перспектывы святкавання 220-годдзя Адама Міцкевіча". Так і быў спланаваны шэраг імпрэзаў па захаванні, пашырэнні духоўнай спадчыны філаматаў ды вялікага Адама Міцкевіча.

З экспазіцыі "Шляхецкія быліцы Адама Міцкевіча" пачаліся ў юбілейны год святочныя дзеі. У музеі прадстаўлена шляхецкая гасцёўня XIX стагоддзя — лёгка ўявіць, як там сябры сустракаліся, чыталі творы, музыцыравалі. Можна сказаць, што гэта творчая спроба ўзнавіць абставіны жыцця паэта-рамантыка.

Госці музейнай імпрэзы мелі ўнікальную магчымасць упершыню пабачыць каштоўныя дакументы: метрычны Запіс аб хросце Адама Міцкевіча (1798), метрычны Запіс аб шлюбе Мацея Маеўскага і Ганны Гарэшкі (дзядуля і бабуля Адама Міцкевіча, 1763), метрыку Аб хросце маці пісьменніка Барбары Маеўскай (1769), а таксама іншыя прыклады такіх запісаў — рукапісныя метрычныя кнігі Ішкальдскага кас-

Малюнак Васіля Шаранговіча да паэмы "Пан Тадэвуш" Адама Міцкевіча

цёла (цяпер вёска Ішкальдзь — у Баранавіцкім раёне Брэстчыны) першай трэці XIX стагоддзя. Пад час святочнай імпрэзы прайшлі майстар-класы ад харэографу і танцораў са Школы танцаў XIX стагоддзя "Капітэль".

У ПОШУКАХ НАТХНЕННЯ

Малюе шмат, бо хочацца!

Мастак-беларус Вячаслаў Ігнаценка зрабіў у Кішынёве ў адзін месяц дзве персанальныя выставы

Іван Ждановіч

Недзе я чытаў: шчасце — гэта калі ты можаш рабіць тое, што табе хочацца. Мяркую, Вячаслаў можа часам дазволіць сабе такое вытанчанае шчасце. Пасля Новага года напісаў нам у рэдакцыю: “Вечарам 5 студзеня, у пятніцу, еду на дзевяць дзён у Рашкаў. Раблю сабе пленэр. Не лепшы час для працы на паветры, але — хочацца!” Калі ж глядзеў я на карціны, раней земляком там створаныя, то мне таксама ў той Рашкаў захачелася.

На адной з карцін — белашэрыя валуны нібы паўзуць па схіле гары ў восеньскіх рашкаўскіх ваколіцах. І ўявілася мне: жыццё — зярнятка невялікае між камянямі, вялізнымі жорнамі Хачу і Трэба... Мы ўсе паміж імі — так і жывём. І расціраюцца ў коле дзён у пыл найлепшыя парыванні. Таму ў працы мастакоўскай, як і ў кожнай іншай, як ні круці, важна злавіць хвалю няўлоўнае асалоды ад таго, што робіш. І, каб жыццё не сшыло пылам, вучыцца самому ствараць хвалю

радасці, на яе настройвацца. Нават — наступаючы, як пісаў паэт, на горла ўласнае песні. Пакідаць свой звычайны Кішынёў — і ехаць у Калядную пару ў непаўторны Рашкаў... Вячаславу, напэўна, перамолваць там ляноту ў творы мастацтва — і шчасце, і радасць.

Напрыканцы 2017-га ён зрабіў фаннавы мастакоўскі Дажынкі года. Пісаў: “Заўтра адкрываю 50-ю персанальную выставу ў Расійскім цэнтры навукі й культуры пад назваю “Рашкаў”. Гэта цудоўнае сяло на Днястры (а я ж родам з Дняпра), дзе праходзяць мае пленэры. Працы развесілі, мяркую: выстава добрая. Усяго 25 твораў, але ж і плошча малая. У Рашкаве ёсць цудоўны касцёл на ўзвышшы і польскія могілкі, сцены былой сінагогі ды дзве мясціны з яўрэйскімі могілкамі, ёсць праваслаўная Троіцкая царква і разваліны іншай, дзе вячэаўся адзін з сыноў Багдана Хмяльніцкага. Гэта Прыднястоўе, а Рашкаў — вялікае, з багатай гісторыяй сяло (заснавана ў 1402 годзе). За савецкім часам, дарэчы, быў там калгас-мільянер. У Рашкаве

Вячаслаў Ігнаценка. “Рашкаў. Вячэрні зvon”

жывуць добрыя людзі, ідуць — вітаюцца: і дарослыя, і дзеці. Гэта ж і ў беларускай глыбінцы часам бывае!” Яшчэ мясцовыя жыхары цікава расказвалі мастаку пра падземныя хады, якія быццам бы праходзілі пад ракой, а іх парэшткі ёсць і ў дварах. Паказалі крыніцы з чысцючай вадой.

Першы раз Вячаслава запрасілі на пленэр у Рашкаў у 2004-м. І заваражылі яго тамтэйшыя мясціны. З таго часу і ездзіць, робіць сабе пленэры ў розныя поры года: “А калі ж набірала праца, то як не зрабіць выставу? Хацелася адкрыць яе на дзень нараджэння, ды не лёс. А як бы я змог перайсці ў на-

ступны год, маючы толькі 49 года?” Ну сапраўды: нейкая страшэнная дысгармонія... Мастак даслаў фотарэпрадукцыю з красамойнымі назвамі: “Вячэрні звон”, “Лясцен сінагогі”, “Троіцкая царква”, “Маладзік. Троіцкая царква”, “Рашкаўскія схілы” (тыя, з камянямі), “Рашкаў”, “Кастрычнік”, “Пакроўская царква” ды іншыя. Гэта каб я зразумеў, чаму так цягне мастака ў Рашкаў. Разумею, браце!

Праходзіла выстава “Рашкаў” пры падтрымцы Міхаіла Давыдава, кіраўніка Расійскага цэнтру навукі й культуры. Два гады таму, мы пісалі, у тым цэнтры была й выстава Вячаслава Ігнаценкі

“Радзіма”. Традыцыя!

І крыху раней за “Рашкаў”, таксама ў снежні, у Музеі гісторыі горада працавала выстава “Храмы Кішынёва” — адкрывалася да Калядаў і Раства Хрыстова. Спецыяльна для яе, удакладніў мастак, нічога не ствараў: “Горад пішу даўно, таму адабраў твораў, дзе ёсць выявы культурных будынкаў — яны й склалі экспазіцыю. Не парадныя ўваходы, не святочныя выявы, а такі будзённы погляд на гарадскія пейзажы. Ідзеш па вуліцы, бачыш за дрэвамі, дамамі-дварамі сілуэт Расійскага цэнтру навукі й культуры. Два гады таму, мы пісалі, у тым цэнтры была й выстава Вячаслава Ігнаценкі

Кагульскай”, “Цёплы вецер”, “Мазаракіўская царква”, “У чаканні зімы. Царква святога Георгія”, “Царква св. Харлампія”, “Вясна на Саборнай”. Атрымалася ўрэшце, што толькі шэсць, але найстарэйшых храмаў горада ёсць на карцінах, што ўвайшлі ў экспазіцыю”.

І месца для выставы — што трэба: Музей гісторыі горада Кішынёва месціцца (з 1971 года) у прыгожай воданапорнай вежы, збудаванай 130 гадоў таму па праекце архітэктара Бернацы. Раней то была вуліца Садовая, цяпер вежа — на вул. Мацяевіч, 60а. І Амбасада Беларусі недалёка: на Мацяевіч, 83/1. “З выставачнай пляцоўкі відаць амаль увесь горад, — удакладняе Вячаслаў. — Праз дарогу — Амбасада Беларусі. Дарэчы, выставы мае адкрывалі прадстаўнікі Амбасады, былі сябры-беларусы, мастакі...”

...А яшчэ кажуць, што найлепшае шчасце — тое, якое ёсць з кім падзяліць. То — падзяляем, і радуемся з разам з табою, пажананы зямляк. Дарэчы, мы разам з Вячаславам абмяркоўваем і выяўленчы праект, які дапаможа вобразна-візуальнаму выяўленню глыбінных сэнсаў некаторых знакавых слоў малдаўскай і беларускай моваў. А таксама надзею маем: пабачыць назіраныя ў Малдове скарбы на Бацькаўшчыне.

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Душам расці — у творчасці

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Некаторыя вершы і аповяданні Тамары Курачкінай перакладзены (тое зрабіў Яўген Казлоў, комі паэт) і выйшлі ў сатырычным часопісе “Чушканзі”. Там друкуецца і Мітрафан Курачкін. Яны ж і Надзея Прохарава — сталыя ўдзельнікі літальманахаў “Сыктыўкар” і “Літаратурны Кисловодск”, інтэрнэт-часопіса “Орнамент” (ствараецца Домам Дружбы народаў). (У “Орнаменте” Надзея Прохарава значыцца і як адказны рэдактар, яна ж робіць макет і вёрстку. — Рэд.). Актывіст беларускай суполкі Феофан Панько выдаў мемуарна-дакументальную кніжку “Родная земля и милый сердцу Север” (2015), а Ягор Якімчанка ў супрацы з журналістам Аляксандрам Сугоравым — дакументальную кніжку “Нам не дано предугадать” (2016).

Летась выйшаў працяг кнігі “След на северной земле” пад назвай “Беларусь — наша Родина, а Север стал любовью” (2017). На яе ёсць у друку станоўчыя водгукі. Напрыклад, у газеце “Комі му” (“Зямля комі”) змешчана рэцэнзія члена Саюза журналістаў Расіі Тамары Курачкінай “Север стал любовью”, і ў інтэрнэт-часопісе “Орнамент” апублікаваны цёплы водгук. Вось урывак са згаданай рэцэнзіі:

“Вершы з раздзела “Мой родны кут” кранаюць да глыбіні душы сваёй шчырай любоўю да Беларусі. Аўтары пішуць пра вялікае прыцягненне родных каранёў”.

Беларусы Комі выдаюць і літаратурна-мастацкія кнігі ў мясцовым выдавецтве “Вымскі мост”. У прыватнасці, выйшлі кнігі Надзеі Прохаравай “Ігра тумана, фонарей, дождя и тени” (2013), Тамары Курачкінай “А я с любовью и душой слова искала” (2016), Мітрафана Курачкіна “Магия обыкновенных букв” (2015) і “Смеяться, право, не грешно” (2016). На іх наступаюць цёплыя водгукі чытачоў, у СМІ выйшлі станоўчыя рэцэнзіі.

Раскажу яшчэ пра творчасць земляка з Віцебшчыны Віктара Жулегі: кандытарска-кулінарную. Прышоў ён у суполку гадоў шэсць таму. “Чаму так позна?” — неяк пацікавіўся ў яго. “Працаваў шмат і па зменах, — патлумачыў Віктар Міхайлавіч. — А даведаўся са СМІ пра беларусаў, то адрозні і прыйшоў у офіс НКА”. Цяпер мы ведаем земляка як чалавека сяброўскага, з адкрытаю душой. Расказвае, працаваў у Мінску, у сферы грамадскага харчавання. Прычым абслугоўваў паэтаў, празаікаў, сярод якіх былі і класікі. Ён захоўвае кнігі творцаў з іх аўтаграфамі, у тым ліку — зборнік “Нарачанскія сосны” Максіма

Танка: паэт надпісаў на ім Віктару цёплыя словы 22 верасня 1982 года. (За зборнік у 1978-м паэт быў ушанаваны Ленінскай прэміяй. — Рэд.)

Слухаць аповеды Віктара Міхайлавіча пра вядомых творцаў — цікава, бо й сам ён чалавек творчы, назіральны. У Сыктыўкары ў беларускай суполцы ён, як кажуць, прыйшоўся да двара, стаў актывістам. Талант Віктара Жулегі запатрабаваны. А якія пірагі пяхэ! Прыносіць такое смакоцце, як правіла, калі адзначаюцца юбілеі актывістаў, нацыянальныя святы. А на адным з мерапрыемстваў, што ладзіў Дом Дружбы народаў, Віктар за сваё ўдалае выступленне атрымаў прыз для суполкі: чайны сервіз. А ёсць асабістыя ўзнагароды? Так! У дзень 65-годдзя (2016 год) Віктару Міхайлавічу ўручылі маляўнічы Віншавальны адрас ад Нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусь”. У тым жа годзе на Першым рэспубліканскім кулінарным фестывалі, які праводзіў Дом Дружбы народаў, беларусу ўручылі дыплом за майстэрства. Вось такі ён, Віктар Жулега! Спадзяемся, мы яшчэ не раз пачуем пра яго перамогі.

Мітрафан Курачкін, ганаровы ветэран Сыктыўкары, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Комі

Мітрафан Курачкін (справа) і Аркадзь Крупенька

Ад рэдакцыі.

Даўні аўтар газеты сёлета — юбіляр: 16 студзеня Мітрафану Іванавічу споўнілася 80. “Паэт, празаік, грамадскі дзяяч, актывіст Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі ў Рэспубліцы Комі, заслужаны работнік культуры Комі (1994), ганаровы ветэран Сыктыўкары (2015), сябар Саюза журналістаў (1975)”, — чытаем у сацсетках. Павіншавалі ўрадженца вёскі Каменкі Крычаўскага раёна

Магілёўшчыны шматлікія сябры, у тым ліку й з беларускай суполкі ў Комі. Сярод іх і Аркадзь Сцяпанавіч Крупенька, ганаровы старшыня БНКА: зямлякі разам у 1997-м стваралі суполку “Беларусь”.

Далучаемся да віншаванняў. Здароўя і новых творчых поспехаў Вам, Мітрафан Іванавіч! З ліста ў рэдакцыю мы ведаем, што Вы цяпер “абзаваліся камп’ютарам”. То будзем рады і новым кантактам: у сучасным электронным фармаце.